

[Socialministeren.]

overbevist om, at man fra alle sider i dette land har det ønske, at denne forsorgsgren skal være i orden, så langt menneskelig vilje når.

Om lovforslagets enkelte bestemmelser skal jeg henvise til bemærkningerne til lovforslaget og til den bredere baggrund, som betænkningen giver. Jeg har som nævnt bygget på forslagene i betænkningen bortset fra spørgsmålet om forsorgens organisation, hvor udvalget i øvrigt har delt sig i to fraktioner.

Lovforslaget går ud på, at man bevarer det bestyrelsessystem, som historisk har været grundlaget for dansk åndssvageforsorg. Der er imidlertid rettet anker mod dette system i dets nuværende form, bl. a. fordi systemet på visse områder har medført, at forsorgen er blevet forskelligt udformet i de to store forsorgsområder, østifterne og Jylland. Dette er ikke rimeligt, ligesom det, ikke mindst i en opbygningsperiode er uheldigt, hvis den ansvarlige minister har for ringe direkte indflydelse på forsorgen. Det vil således være ret umuligt at administrere de påtænkte byggeudvidelser, eventuelt omfattende specialafdelinger, medmindre forsorgsområdet betragtes som et hele.

Jeg har derfor foreslået, at der oprettes et centralt nævn — i øvrigt med fyldig repræsentation fra folkestyret — statens åndssvagenævn, som skal være et rådgivende, initiativtagende og koordinerende organ, og som skal kunne stille forslag over for socialministeren. Sådanne nævn er i øvrigt kendt fra lovgivningen om blinde og døve.

Bestyrelserne foreslås suppleret med medlemmer valgt af det høje ting, og landet foreslås opdelt i forsorgscentre, ved hvilke der oprettes tilsynsråd, som vi kender det fra børneforsorgen. Den nærmere sammensætning af såvel nævn som tilsynsråd vil jeg drøfte med det kommende folketingsudvalg, idet flere synspunkter her med rette kan gøres gældende.

Forsorgscentrene skal råde over de nødvendige hjælpemidler, herunder bl. a. rådgivnings- og vejledningsklinikker, ambulatorier. Disse institutioner og forsorgens udbygning med alle former for hjælpemidler vil være en hjælp i arbejdet med at skabe det for forsorgens rette udvikling absolut

nødvendige tillidsforhold mellem forsorgen og befolkningen.

I denne forbindelse vil jeg nævne forsorgens frivillighed, et spørgsmål, som har været genstand for dybtgående overvejelser i udvalget. Jeg henviser herved til betænkningens kap. 11, side 94-112. Udvalgets flertal, som jeg har fulgt i det foreliggende lovforslag, mener ikke, at det vil være muligt at skabe en fuldstændig frivillig forsorg. Et enkelt medlem foreslår dog, at åndssvage Lovgivningen som sådan bliver helt uden tvangsbestemmelser.

Jeg må indrømme, at tanken om en fuldstændig frivillig forsorg har virket tiltalende på mig; når jeg dog ikke har ment at burde stille forslag herom, er det, fordi jeg er klar over, at åndssvageforsorgen, selv om den formelt i alle tilfælde gøres frivillig, i realiteten dog ikke derved kan gøres frivillig, idet der uanset den formelle frivillighed altid vil være et vist antal åndssvage, som af hensyn til dem selv må anbringes ufrivilligt. Vi ville kunne undgå den direkte tvang, men ikke den indirekte tvang. Vi ville blive henvist til at skulle modtage åndssvage, over for hvem andre myndigheder træffer tvangsforanstaltninger, bl. a. måtte vi i så fald i et vist omfang benytte os af personlige umyndiggørelser. Hertil kommer, at tiden måske først vil blive moden til en formel frivillighed, når vi i en årrække har haft den undervisnings- og oplæringspligt, som indeholdes i forslaget. Jeg har nævnt, at udvalget har haft indgående overvejelser af dette spørgsmål, og jeg vil alvorligt henstille til folketinget at gøre dette spørgsmål til genstand for tilsvarende grundige overvejelser. Jeg vil dog ikke samtidig undlade at henvise til, at de betæneligheder, man kan have ved at gå ind for en vis tvang i loven, er blevet væsentlig mindre, efter at der i 1954 er indført domstolskontrol med den administrative frihedsberøvelse. Hertil kommer nu forslaget om, at alle spørgsmål om anvendelse af tvang over for åndssvage skal afgøres af et uafhængigt nævn — centralnævnet — og ikke som nu af de administrerende bestyrelser, som jo på en måde er part i sagen.

Endelig betyder lovforslaget en i forhold til nugældende lov væsentlig indskrænkning af tvangsområdet. Det foreslås således,